

זלוצ'וב

(פולנית: Złoczów; אוקראינית: Zolochiv). עיירה במחוז טרנופול שבאוקראינה המערבית. בין שתי מלחמות-העולם היתה כלולה בפולין. ערב המלחמה בספטמבר 1939 ישבו בה יותר מ-7,000 יהודים. בספטמבר 1939 סופחה לברית-המועצות, ומצאו בה מיקלט מאות רבות של פליטים יהודים, בעיקר משטחי מערב פולין שנכבשו בידי הגרמנים. ביוני 1940 הוגלו מקצת מן הפליטים הללו לפנים ברית-המועצות. אחרי פלישת הגרמנים לברית-המועצות ב-22 ביוני 1941 הצליחו רק יהודים מעטים מאוד להימלט מזרחה. ב-2 ביולי 1941 כבשו הגרמנים את ז', וכעבור יומיים החלו האוקראינים לפרוע ביהודים. בפוגרום שארך שלושה ימים נרצחו כ-3,000 יהודים. באוגוסט 1941 הוטל תשלום כופר על יהודי ז' בסך ארבעה מיליוני רובל. היודנרט, שהוקם באמצע יולי 1941 בראשותו של זיגמונט מייבלום – מי שהיה סגן ראש-העירייה וממנהיגי הקהילה – נצטווה למלא גזירות רבות, וביניהם אספקת אנשים לעבודות כפייה, ומסירת חפצי ערך, רהיטים וציוד ביתי אחר. היודנרט היה אחראי למילוי ההוראות בדבר העוצר, והגבלות תנועה של יהודים בעיר ומחוצה לה. לא פעם נלקחו חברי היודנרט כבני ערובה להבטחת מילוי דרישות הגרמנים.

בסתיו 1941 החלו הגרמנים בחטיפת יהודים למחנות עבודה שהוקמו בסביבה. בנובמבר נלקחו כ-200 צעירים למחנה בלאצקיה ויילקיה (Lackie Wielkie). בשבועות שאחר-כך נחטפו רבים למחנות קוזקי (Kozaki), קורוביצה (Korowice), יאקטורוב (Jaktorow), פלוכוב (Pluhow), וסוב (Sasow). בני משפחות החטופים והיודנרט ניסו לסייע לכלואים במחנות, בעיקר במשלוחי מזון ובגדים, אך במרוצת הזמן נותק הקשר עמם. רוב כלואי המחנות נרצחו או נספו בהתעללויות, ברעב ובמגיפות.

באביב 1942 פעל היודנרט למצוא לבני הקהילה עבודה במקומות חיוניים למשק הגרמני, בעיר עצמה ובסביבתה הקרובה, בתקווה שהדבר ימנע את החטיפות למחנות העבודה. באמצע אוגוסט 1942 נדרשו חברי היודנרט להכין רשימה של 3,000 יהודים לשילוח מן העיר. רוב חברי היודנרט התנגדו לדרישה וסירבו למלאה. הם אף הזהירו את בני הקהילה מפני האקציה המתקרבת. ב-28 באוגוסט 1942 החלו הגרמנים באקציה והיא ארכה יומיים, וב-30 באוגוסט שולחו כ-2,700 נפש למוות במחנה ההשמדה בלז'ץ.

ב-2-3 בנובמבר 1942 היתה עוד אקציה, ובסיומה הועלו לרכבת משא כ-2,500 נפש ואף הם הובלו למוות בבלז'ץ. במספר זה של המובלים למוות נכללו גם יהודים מן הסביבה שהובאו לז' ערב האקציה ובמהלכה. ב-1 בדצמבר 1942 הוקם הגטו, ולשטח מצומצם ביותר הוכנסו שרידי קהילת ז' וכן שרידי היהודים מיישובי הסביבה, וביניהם מאולסקו (Olesko). מסוב (Sasow) ומביאלי קממין (Bialy Kamien). רעב ומחלות מדבקות הפילו חללים

רבים. בגטו היו נסיונות של קבוצות צעירים להתארגן כדי לצאת ליער ללוחמת פרטיזנים. רוב הנסיונות לא עלו יפה בגלל יחסה העויין של האוכלוסייה האוקראינית המקומית. ב-2 באפריל 1943 חוסל הגטו. הגרמנים ועוזריהם האוקראינים ריכזו את יושבי הגטו בכיכר השוק. במקום היו גילויים של התנגדות. יושב-ראש היודנרט מייבלום נדרש לחתום על מסמך שלפיו חוסל הגטו בגלל מגיפת טיפוס שפרצה בו. הוא סירב לחתום ומייד נרצח. מכיכר השוק הובלו אחרוני יהודי הגטו לבורות שנחפרו בקרבת הכפר, יילחוביצה (Jelechowice), כארבעה ק"מ מז', ושם נרצחו.